

індивідуалістичні (більше спрямовані на вирішення свої інтересів, нейтральні до команди чи сприймають її як перешкоду своєї діяльності) і засобами для себе обирають слова і дії. Це підтверджується вибором стилю поведінки в конфлікті - суперництво (33,3% - коли спортсмен не цікавлений у погляді інших). Можна припустити, згідно з отриманими даними, що в чоловічих командах можлива деяка напруженість, яка негативно відбивається на ставленні до команди, її психологічному кліматі, у зв'язку з вибраним ними стилем поведінки, який є малоефективним при вирішенні конфліктних ситуацій. Але це припущення потребує здійснення окремого дослідження.

У жінок встановленні наступні особливості: необхідність у високій інтенсивності спілкування, як і достатньо виражений колективний стиль сприймання, свідчить про те, що вони більш потребують спілкування, ніж чоловіки. Це викликано тим, що жінкам властивий пошук доведення своїх дій (при цьому вони користуються словами і жестами), а також простежується необхідність узгодження цих дій з діями інших членів команди. Слід зауважити, що вибраний спортсменками стиль поведінки в конфлікті - пристосування (35,5%), підкреслює вищезгадані особливості. Проте, цей стиль мало ефективний, як і обраний чоловіками стиль. Ми передбачаємо, що конфлікти, які виникають в команді можуть мати затяжну та приховану форми, впливаючи тим самим на успішність спільної діяльності. Але це припущення, як і у чоловіків, потребує проведення додаткових досліджень.

Завдяки проведеному нами дослідженню ми виявили відмінності у компонентах структури спілкування в чоловічих та жіночих спортивних командах в процесі підготовки.

КОМПОНЕНТИ ОСОБИСТОСТІ ТРЕНЕРА І СПОРТСМЕНА ЯК ФАКТОР РЕГУЛЮВАННЯ ПІДГОТОВКИ У СПОРТІ

3
ШУТОВА СВІТЛАНА

Український державний університет фізичної культури і спорту

У груповій діяльності, якою є баскетбол, з жорстким лімітом часу, що протікає в екстремальних умовах: а як відомо зараз змагальну і тренувальну діяльність з її супероб'ємністю і суперінтенсивністю необхідно розглядати як екстремальну; істотним фактором успіху є сумісність гравців з тренером (Ю.А.Коломісцев, 1984).

Прийнято виділяти механізми психофізіологічної і соціально-ідеологічної сумісності людей. В спорті це актуально в зв'язку з тим, що успіх роботи тренера при роботі з окремим спортсменом, а тим більше з

командою, цілком залежить від його вміння побудувати вірні ділові та емоційні відносини зі своїми вихованцями (А.В. Родіонов, В.І. Воронова, 1989).

Особливо актуальною є проблема взаєморозуміння, взаємознання для групових видів спорту, де умови протікання діяльності в основному залежать від спільної групової діяльності індивідуально, психологічно неповторних спортсменів з однієї сторони, і тренера - з іншої (Г.Б. Горська, 1995).

Метою даного дослідження було визначення найбільш важливих компонентів особистості тренерів з точки зору їх впливу і управління ефективністю підготовки спортсменів в процесі тренувань і змагань.

В результаті анкетування були виділені основні групи компонентів для вивчення особистості тренера: гностичний, емоційний і поведінковий.

В процесі досліджень вивчалися: реальна і референтна оцінка властивостей особистості тренера, яка дає можливість визначити коефіцієнт кореляції між суб'єктивною думкою як тренерів, так і спортсменів, про реальні властивості тренера; рейтинг конкретних якостей, з яких складалась гностичний, емоційний і поведінковий компоненти, а також окремий рейтинг гностичного компоненту, як найбільш важливого в діяльності тренера; ступінь узгодженості реальних бажань, самооцінок, характеру, здібностей, авторитету в одиолітків, впевненості у собі, спеціальних здібностей.

В дослідженнях взяли участь 70 спортсменів, 7 команд вищої ліги України з баскетболу. Серед них 43% чоловіків, 57% жінок, 7 тренерів вказаних команд також взяли участь у дослідженнях. Дослідження проводилось в період 1995-1996р.

Результати за методикою самооцінки Дембо-Рубінштейна, отримані на чоловічій та жіночій юнацьких збірних України, свідчать про однаправленість даних, що дозволяє дати загальну характеристику даній виборці спортсменів. Аналіз отриманих даних вказує на те, що практично у всіх спортсменів отримані високі результати самооцінки. Виявлено високий рівень посягань і самооцінки у даних спортсменів.

Для виявлення ступеню важливості 3-х компонентів особистості тренера була проведена діагностика 3-х ступеневої структури особистості тренера за методикою ТС-1 на 7 командах вищої ліги України. Отримані наступні результати: спортсмени 5-ти команд з 7-ми оцінили особистісні якості свого тренера таким чином: гностичний компонент - 1 місце, поведінковий компонент - 2 місце, емоційний компонент - 3 місце. Спортсмени двох інших команд вважають основним поведінковий компонент і тому він посідає перше місце.

Для визначення співпадань реальної і референтної оцінки особистості тренера спортсменами були проаналізовані результати опитування по типу Будасі. Виявлено, що спортсмени 4-х команд оцінили свого тренера нижче середнього, а 2-х з них негативно, що складає відповідно 10 % і 30 %. Середнє співпадання 50 % реальної і референтної оцінки властивостей тренера отримано у однієї команди (г в межах 0,61-0,68). І завищене, некритичне оцінювання свого тренера (г в межах 0,62-1,00) отримано у двох команд, що на наш погляд, пояснюється специфікою індивідуально-психологічних особливостей спортсменок-дівчат.

В результаті досліджень зроблені висновки:

1. У процесі здійснення психологічної підготовки спортсменів ігрових видів спорту основне місце повинно приділятися формуванню взаєморозуміння у системі тренер - спортсмен, де основну роль відіграє ступінь виразності гностичного (тренер-професіонал), поведінкового (тренер-людина, особистість), емоційного (тренер-співбесідник) компонентів.

2. Рівень оцінки реальних та ідеальних компонентів у системах спортсмени - тренер і тренер - тренер залежать від індивідуально-психологічних особливостей спортсменів (зокрема від рівня посягань, якості самооцінки, вразливості власних властивостей) і рівня кваліфікації спортсменів тренерів і команди в цілому.

3. Зміст гностичного, поведінкового і емоційного компонентів особистості тренера і ступінь їх оцінки спортсменами можуть служити факторами регулювання психологічної підготовки в спортивних іграх.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ СИТУАЦІЙ У СПОРТІ

ЄФІМОВА О.А.

Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка

Переживання змагального або якогось іншого значного стресу призводить до виникнення особливого за своєю важкістю стресового стану, повноцінне зодолання якого є можливе лише на основі чітких уявлень про умови та причини виникнення та розвитку вказаних станів. Це свідчить про те, що важливою є необхідність вивчення і дослідження особливостей психотравмуючих ситуацій на всіх доступних рівнях. В результаті проведеного дослідження, метою якого було вивчення особливостей переживання спортсменами психотравмуючих ситуацій, було виявлено три типи таких ситуацій.